

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООНАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1952 чылда үлгүлөтүлгөн.

1952
январь
13
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 9 (2439)
ӨРТӨЗ 20 көп.

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орденнер болгаш «Иениң медали» деп медальдер-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлыы (1 арын).
ПАРТИПЖИ АМЫДЫРАЛ: М. Серен-Торжу — Коммунистерниң саналдарын амыдырал кырынга боттагдырар (2 арын).

М. Каунайте — Херэеженнер активи-биле ажил-дараның дугайында (2 арын).
КОЛХОЗ ТУРГУЗУУ: К. Оболенский, Ф. Долчик — Көд-э ажил-агый артелиниң ажил-херектерин эргелээр (3 арын).
Д. Бочаров — Делегейде болуп турар чоруктарны допчулаа (4 арын).
Германиянын коммунисттик партиязының төп эргелелиниң үшкү пленуму (4 арын).

Партия чырыдышыкынын удуртурун күштелдирер

Коммунистерни, удуртукчу кадрларны, совет интеллигенцияны Ленин—Сталинның партиязы идея-политика талазы-биле мога-шылаг чокка кижизидип турар. Коммунистерниң болгаш партияжи эвес интеллигенцияның калбак кезининиң марксисци-ленинчи теорияны чедишкенингиң шингээдиң алырынга эргежок чугула чүүлдерни партия тургузуп берген. Коммунистерниң болгаш партия кижигүнү эвес активниң политиктиг өөредилгезинге Ленинниң болгаш Сталинның чогаалдарын хөйү-биле парлап үндүрүп турары, партияның кабинеттериниң болгаш библиотекаларының калбак четкизи, мергежилдиң пропагандаистерниң болгаш консультанттарының канчаар-даа аажок хөй саныг болуп турары, төп болгаш чер-чериниң парлалгалары улуг дузазы чедирип турар.

ВКП(б) ТК-ның шийтпирлерин болгаш айтышкынын барымдалааш, бистиди областың партия организациалары бо өөредилге чылыңы баштайгы чартында коммунистерни марксисци-ленинчи кижизидилгезиниң талазы-биле улуг ажилды шыгынар. Бо өөредилге чылында партия чырыдышыкының четкизи организасты-биле четчелээр турган: Кызылдың политшколаларының бөлүмнеринге, кежеки университетке, районнарнык кежеки партия школаларына болгаш өөредилгениң өске-даа хевирлеринге өөредилге чылы чогуур өйүндө эгелгилээр. Пропагандаистерниң билин база улгаткан. Амгы үедө мун-мун коммунистер марксисци-ленинчи теорияны өөренип турарлар.

Ынчалза-даа коммунистерниң политиктиг өөредилгезинде ооң калбарышкынын болгаш идея деннелин кудуладып турар улуг четпестер бар дээрзи Улуг-Хем, Каа-Хем, Чөөн-Хемчик, Барыш-Хемчик районнарнык партия организациаларында пропаганда ажилының туруп турар байдалын хынап көргөниңден илерээр. ВКП(б)-ниң Тыва обкомунун VII пленумунун шийтпирин чугаалажып көөрү-биле холбаштыр ВКП(б) райкомнарынга эрткилээр актив хурдаларына болгаш пленумнарга партия чырыдышыкынын организастап турарында четпестерни база-ла илереткен. Кол-ла четпестер болза, чамдык партия организациалары өөредилге чылынга белеткелди дооскаш-ла, партия чырыдышыкының четкизин четчелээр болуп кааны ол болуп турар. Ол ышкаш коммунистерниң политиктиг өөредилгезин чыгарлашыкчы кирип, пропаганда ажилын сөөлгү үедө сула удуртуп турар организациалар бар.

ВКП(б) Улуг-Хем райкому ажилды эң чугула чери—пропаганда ажилын удуртурунга шак ындаг чызылдары кылган. Партияның Улуг-Хем райкому кол-ла кичээниң сан талазынче, өске-биле чугаалаарга, партия чырыдышыкының четкизин калбартырыкчы салып, партия чырыдышыкынын ажилының шынарын көрбөй, пропаганда ажилының идея деннелин болгаш шынарын хынап-вайн турган. Районнун дыка хөй политшколаларында болгаш бөлүмнеринде кичээлдер доктаамал эвес эртип турар. Чижээ, «Күш-ажылдык хостуу» болгаш Киров аттыг, Ворошилов аттыг, Мизуриин аттыг колхозтарга дыннакчыларын болгаш пропагандаистерниң боттарының-даа буруузу-биле кичээлдер үргүлчү-ле үстүп турар.

Ол ышкаш коммунистерниң бот-

өөредилгезин ук районда эң-не кош-как организастаан. Марксизм-ленин-изминиң чогаалдарын боттары өөренип турар коммунистер-биле ВКП(б) райкому кончук сула ажалдап турар. Тускайлап каан кон-сультанттар боттарының хүлээ-гезин күүседиринче амдыгаа чедир эгелеп кирбээр. ВКП(б) Бай-Тайга болгаш өске-даа райкомнар-ның бо талазы-биле ажилында мындаг четпестер база бар болуп турар.

Партия чырыдышыкында эң-не чугула болгаш кол чүүл болза, школаларга болгаш бөлүмнерге кичээлдин бектик шынарыг болуру, өөренип турар материалдарын коммунистерниң ханызы-биле шингээди алыры, ыччанга ону чүгө пропагандаистерни шың шилип тур-гаш, оларнык-биле соксал чокка ажылдап тургаш ам чедип ап бол-ур деп пропаганда ажилының айтырылганын талазы-биле бодунун шийтпирлеринге ВКП(б) ТК каш удаа айтып турган. Ыччанмыже чык ВКП(б)-ниң райкомнары шупту-ла пропаганда кадрларнык кижизидилгезинче чогуур кичээниги салбып турарлар. Чижээ, партия-ның Чаа-Хөл, Бай-Тайга, Улуг-Хем райкомнары пропагандаистерни ажилын хынаарын кошкадып, олар-ның политиктиг билининиң деннелин бедиринге чогуур дузазы бербейн турарлар. Ол районнарга пропаган-даистерни семинарлары ховар, та-варыла болуп эртип турары-биле чергелештир организастыг болгаш идеяг утка-шынары база куду бол-уп турар. Бо бүгү чүүлдер партия чырыдышыкынын системасының политшколалары болгаш бөлүм-нерниң ажилының шынарыга сал-дарын чедирери чугаа чок. Чамдык районнарда дыннакчыларнык кичээлдерге кээп турары ховар, пар-тия чурумун ындаг ызылыг үрөп турар коммунистерни партия орга-низациалары анаа көрүп турарлар. Дыннакчылардан оларнык негелдери кошкан.

Партия чырыдышыкынын удуртуп талазы-биле бо улуг четпестери ВКП(б) райкомнары болгаш партия эге организациалары узам-дыктырышыкчы чокка узуткаар ужурул. Партия чырыдышыкынын удуртурун чангыс-даа хүн кошкатпайн, өөредилгениң чангыс-даа хүнү ажыктыг кылдыр эртири-рин чедип алыр херек. Ол ышкаш пропаганда кадрларны удуртурун шийтпирлиг экижидип, семинарлар болгаш хурдалар-биле оларга теоретиктиг болгаш методтуг дуза-ламчыны берип тургаш, оларнык идеяг өзүлдезиниң дугайында саг-гыш салыры негетинип турар. А партия райкомнары болза, коммунистерниң өөредилгезиниң дугайында айтырыгн үргүлчү чугаала-жып көрүп, партия чырыдышыкы-нын четкизиниң ажилын хынап, удуртуп ужурул.

Марксизм-ленинизмни пропаган-далаары, партия чырыдышыкы-ның четкизиниң ажилын шың орга-низастаары—партия организациаларының эң чугула хүлээлгези. Облас-тын партия организациаларында пар-тия чырыдышыкынын шийтпирли-биле көдүрөр төлээде—партия чы-рыдышыкынын удуртулганының деннелин бедирери, коммунистерниң политиктиг өөредилгезин организастаарының ажилдарында бар турар четпестери узуткаары, политшкола, бөлүм бүрүзүнүң ажилынче хүн-бүрүдө ханылап кирип, четпестерни дидими-биле илеретип, чогуур өйүндө узуткаары негетинип турар

В. И. Ленинниң Чогаалдарының он үшкү тому арман ында

ЕРЕВАН. Армянның Күрүне-нин үндүрер чери В. И. Ленинниң Чогаалдарының он үшкү тому ар-мян дылда парлап үндүргөн.
Орус дылдан очулганы ВКП(б)

ТК-ның чанында Маркс-Энгельс-ом Ленинниң институтунун Армян сал-быры кылган.
(СЭТА).

В. И. Ленинниң Чогаалдарының ийи томнуг чыныбылары башкир ында

УФА. Башкир АССР-ниң Күрүне-нин үндүрер чери В. И. Ленин-ниң Чогаалдарының чыныдызын ийи

томнуг кылдыр башкир дылда пар-лап үндүргөн.
(СЭТА).

И. В. Сталинниң Чогаалдарының дөрткү тому башкир дылда

УФА. Башкир АССР-ниң Күрүне-нин үндүрер чери И. В. Сталин-

ниң Чогаалдарының дөрткү томун башкир дылда очулдуруп үндүргөн.
(СЭТА).

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орденнер болгаш „Иениң медали“ деп медальдер-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫЫ

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун 1944 чылдың август 18-те Чарлыын өзүгаар ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун мурнундан шаңнаары болза:

Тос уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Багай-Уруг Дешкимаа Ижигонна—Тес-Хем районунуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
2. Дуктунеш Кузнецмаа Шактаровна—Тес-Хем районунуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
3. Сес уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Допулак Онермаа Дотпа — Тес-Хем районунуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
2. Дуу-Дарый Севилябаа Саазиновна—Тес-Хем районунуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
3. Горина Ефросинья Петровна—Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
4. Дулова Александра Абрамовна—Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
5. Пастухова Елизавета Васильевна—Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы М. ТАРАСОВ. Секретари И. ЗИМИН.

Москва, 1951 чылдың декабрь 17-де.

ЧАА УКСААНЫҢ ФЕРМАЛАРЫ

КУРСК. Нитиниң малының продуктулуун бедирер сурулга-биле областык колхозтары арыг уксаалыг малдарны өстүрүп турар. Эрткен чылда районче 5 муң чыгыш баш саныг мыйыстыг улуг малдарны, хаваннары, хойларны кириген болгаш ол болза, план өзүгаар доктаатка-

нындан дыка хөй болуп турар. 83 колхозтарда чаа уксааның ферма-ларын тургускан.

1952 чылда чаа уксаалыг 127 фермаларны областа организастаар-нын көрүп турар.

(СЭТА).

ЧАСКЫ ТАРЫЛГА ЭГЕЛЭЭН

КАРШИ. Чиракчинский районун колхозтары эки кааң аяс хүннерин ажалдап тургаш, эрткен чылга бо-дарага 22 хонук эрте тараа куль-тураларының часкы тарылгазынче кирипкен. Баштайгы он-он гектар-

лары «Коммунизм», «Коммуна» болгаш өске-даа көдээ ажил-агый артельдери тараан. Кызыл тас та-рылганын эң эки арыглап урган сорттуг үрезинер-биле тарып турар.
(СЭТА).

ГОРЬКИЙ. В. М. Молотов аттыг автозаводтун I-ги класс дарганнары Сталинчы шаңналдың лауреады А. П. Загорный болгаш Ф. М. Катаев олар бүдүрүлгениң ажил бүрүзүңгө күш-ажылды чингедир дээш социалисттик чарыштың инициаторлары болганнар. Бодунун ажалдаар черин чаа өзү-биле организастаар, ажил бүрү-зүн күүседириниң аргаларын рационализиастаар деп саналды олар киригенер. Дыка хөй техниктиг хемчеглерни боттандыргаш, олар автомобильдин янзы-бүрү кезектерин белеткээринге үнер күш-ажылды 5-тен 30 хуу чедир кызырганнар. Эштер Загорный болгаш Катаев оларнык үлегерин дарганнар В. Долгачев, И. Кузнецов, Ш. Гайнетдинов болгаш өскелер-даа эдерип кирипкенер.

Чурукта: бүдүрүлгениң ажил бүрүзүңгө күш-ажылды чингедир дээш социалисттик чарыштың инициаторлары. Солагай талазындан оң талазынче I-ги класстың дарганнары В. Долгачев, Ш. Гайнетдинов, Сталинчы шаңналдың лауреады А. Загорный болгаш И. Кузнецов, Чуруу П. Вознесенскийниң. СЭТА-ның прессклещезы.

Часка чедишкениң белеткенир Тарылга белеткелдин дүргедедир

ЧАДААНА (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районунуң колхозтарында 1952 чылдың часкы тарылгазынга белеткел ажалдары оожум темп-лиг чоруп турар.

Районнун бүгү колхозтары үрезин уруп алышыкынын планын бо чылдың январьның 1-ге чедир нити-зи-биле 97,8 хуу күүсеткен. Үре-зин уруп алырының планын мынча-га чедир районда чүгө 5 колхоз-тар күүсеткен: Ийме сумузунда Ленин аттыг, Чыргакы сумузунда Калинин аттыг болгаш «Комму-низмче орук», Хайракан сумузунда Сталин аттыг болгаш Баян-Тала су-музунда, «Октябрьниң 30 чыл ою» колхозтар.

Бедик дүжүт алырының сууру—агротехниктиг хемчеглерни боттанды-рар талазы-биле районнун колхоз-тары база-ла багай ажалдап турар. Чүгө Шемиде «Большевик» болгаш Чыргакыда Калинин аттыг колхоз-тар 110 центнер худ белеткеп алган болгаш база «Кызыл тараачы-ны» болгаш Жданов аттыг кол-хозтар эвээш биче худ белеткеп ал-ган боордан башка, оон өске кол-хозтар бо талазы-биле чүгү-даа кылып албаан турар чорук тергип чепес.

Септелгениң темпизи эки чоруп турар

ШАГААН-АРЫГ (Телефон-биле). Шагаан-Арыг МТС-тиң механизаторлары 1952 чылдың часкы тарылга кампаниязынга белеткел ажалдары калбаа-биле чорудуп турар. Чүл дизе, МТС-тиң 26 тракторлары-ның иштинден 10 тракторларны сеп-теп дооскан. 26 трактор андазынна-рының 17-зин септеп дооскан, 17 культуваторларны 4-түн септеэн болгаш 26 трактор саялкарларының 13-жүн септеп дооскан.

Тракторнун кылаштар кезектерин септелгениң эш С. Маковкин баштаан 15 механизаторлар ажалда-дап турар, тракторнун моторлуг кезээниң септелгенинде эш Чураков баштаан 6 механизаторлар ажалдап

Часкы тарылганың чепсек херек-селдериниң септелгениң чүгө Жданов аттыг, Калинин аттыг, «Кызыл тараачы», «Коммунизмче орук» — бо дөрт колхозтар чаа эгелеп кирген боордан башка оон өске колхозтар чүгү-даа кылып албаан.

Чадаана МТС-тиң механизаторла-ры 9 тракторларның агар септелге-ни септелгенин кылып дооскан. Оон ангыда олар 9 саялкарлар болгаш 10 трактор андазыннары септеп кылган. МТС-тиң чанында трактор-ристер белеткээр курста колхозтар-дан келгилээр 35 курсантылар өөре-нин турар, оларнык өөредилгези мун чүгээр чоруп турар. Ындаг болза-даа, часкы тарылга кам-паниязынга МТС-тиң белеткенип тура-рының нити темпизи оожум, эң ылангыч септелгениң график планы күүсетимейн турар.

1952 чылдың часкы тарылга кампаниязын кыска хуусаа иштинде агротехниктиг бедик деннегел чоруд-дар болгаш күзүн чаагай дүжүттөр-ни ажаап алыры дээш демиселче районнун бүгү партия, совет, көдээ ажил-агый болгаш хөй-нитти орга-низациаларының кичээниги ший-тирли-биле угландылары негетинип турар.

турар болгаш көдээ ажил-агыйның машина чепсек-херекселдериниң сеп-телгенинде эш Балчыр-оол баштаан 10 кижиниң бригада ажалдап турар. Септелгеде ажалдап турар меха-низаторларның үстүндө үш брига-даларының мурнуку одуруунда эш Балчыр-оолдун бригадазы чоруп турар, олар хүн нормазын 100—150 хуу күүседип турар. Ийи дугаар чер-геде эш Маковкинниң бригадазы чоруп турар, олар хүн нормазын 120—130 хуу күүседип турарлар. Бүгү септелге ажилында 46 механизаторлар ажалдап турар. Эрткен чылдын бо үедө турганынга бодаар-га, ажалдың темпизи дүрген чоруп турар.

Часка белеткел түлүктөп турар

СУТ-АКСЫ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районунуң колхозтары 1952 чыл-дың часкы тарылга кампаниязынга Белеткел ажалдары кидин-не чо-рудуп турар. Районнун колхозтары бо чылдың часкы тарылгазынга үре-зин тараалар белеткеп алырының планын нити-биле 109 хуу күү-сеткен, оон иштинде кол культура болуп кызыл-тас үрезини белеткеп алырының планын 131 хуу күүсеткен. Районнун колхозтары көдээ ажил-агыйның чепсек-херекселдериниң болгаш ажал аъттарының дериг херекселдериниң септелгенин чорудуп эгелээр.

Сүт-Хөл МТС-тиң механизаторла-ры 1951 чылдың дөрт дугаар квар-талында ийи трактор септээр план-ныг тургаш, херек кырында беш тракторларнык капитал септелгени дооскан, ыччаарга 4 тракторларнык трактористер болурлар.

агар септелгенин чорудар ужурул тургаш үш тракторнун септелгени күүсеткен. Оон ангыда беш трактор андазыннары септээр планын тур-гаш алдыны, тараа чажар дөрт ма-шиналарны септээр тургаш сести, бир культуватор септээр тургаш ийи-ни септээр болгаш оон ангыда бир дискелиг илирниң септелгенин кы-лып дооскан.

Машина, чепсек-херекселдер сеп-телгенинде ажалдап турар механизаторларны мурнуку одуруунда эш-тер Телгер-оол болгаш Чадамба оларнык бригадалары чоруп турар. МТС-тиң чанында трактористер бе-леткээр курста районнун тус-тус колхозтарындан келген 32 курсанты-лар өөренип турар. Олар ам удавас тракторларнык капитал септелгени дооскан, ыччаарга 4 тракторларнык трактористер болурлар.

Белеткел багай

АЛДЫ-ШЫНАА (Телефон-би-ле). Улуг-Хем районунуң Хайракан-да Минурин аттыг көдээ ажил-агый артели 1952 чылдың часкы тарылгазынга белеткел ажалдарын кончук багай чорудуп турар.

Часкы тарылгага ажалдаза чо-гуур колхозта 30 санын андазыннар болгаш 17 илирлерниң чангыс-даа септетимээр. Ол ышкаш аъттың дериг-херекселдериниң чүгү-даа сеп-теп албаан. Колхозтун дарганна-ры ам-даа ажалдап эгелевээр, чүгө дээрге, оларнык демир изидер хөмүрү безин чок болуп турар.

Бо чылын колхозтун часкы тарыл-

газынга нити-биле 626 центнер үрезин хереглетинер турган болза, ам уруп алганы: кызыл-тас 426 цент-нер, сула 40 центнер, чинге-тараа 74 центнер болуп турар ийикке ам-даа 80 аяг центнер тараа үрезини шуут чок болуп турар, эң ылангыя 50 центнер арбай үрезини херек бол-за, чангыс грамм-даа чок.

1952 чылдың часкы тарылгазын чогуур өйүндө бедик шынарыг чорудар төлээде, анаа бүгү белет-кел ажалдарын чокку хүнер иш-тинде доозары колхозтун баштаар черинден болгаш бүгү колхозчулар-дан негетинип турар.

БАШТАЙГЫ ОЛЧА

Сүт-Хөл районунуң Бора-Тайга су-музунда «Сталинчы орук» кол-хозтун хойжузу эш Арган-оол ийи чыл дүргүзүндө хөй кадарып келген. Оон хайгааралында турар 300 ажыг хойларны ажалгазы өске кадарчы-ларда турар хойлардан ыракта эки. Эрткен чылын төрөөн хөй бүрүзүнүң хураганын бурун доруктуруп алган.

Эрткен чылын районнун колхоз-тарында чамдык кадарчыларнык

ажаап турар хойларын эрте төрүүр кылдыр ажил чорутканындан Арган-оолдун кадарган хоюндан чаа чылга чедир 91 хөй төрөөн. Оларнык 91 хураганын бурун кам-хойларны ажалгазы өске кадарчы-галал алган. Ол дээрге, хойжуңуң баштайгы олчазы-дыр.

Хойларнык болгаш хураганын-ның кажазы чылыг, чырык азыралы эки. Ам төрөөн хойларга немелде чеми берип эгелээр.

Делегейде болуп турар чоруктарнын допчулалы

Өөрүшкү чок түнөөлөр болгаш мунгаргай пресективалар

Импрериалисттик лагеринин чурттарына эрткен чыл болза, эндере чепселенишкенин, экономиканы милитаризаастарынын, өртек болгаш үндүргүчү улам өзүшкүнүнүн, ажал чоктар санынын көвүдөөшкенин болгаш ажалчы чоннарнын амьдырал денелинин улам куудулашканынын чылы болган. «Ией-шин» деп америк журнал чаа чылды бүүдүүнде мынча деп бизжээ: «Эрги чыл-биле бис кандыг-даа хомудал чокка чарлып турар бис... Ол багай чыл болган».

Катышкан Штаттарнын экономиказын түнөөлүн кылып тура, «Таймс» деп америк журналдын бизжени болза: «Бодуун экономиказын буурадып баксартапайн тургаш, эргежок чугула чепселгээшкенин АКШ ап шыдаас—1951 чылдыг байдалы ындыг-дыр». Англияга Францияга болгаш агресси Сонгу-атланттик эвилелин киржикчилери болур өске-даа чурттага эндере чепсек бүүдүүрүшкүнү, экономиканы улам баксартапайн болгаш ажалчы чоннарнын байдалын улам дордаашканынын дузасы-биле боттангып келген.

«Саржаг орунуга пушкалар» — ол дээрке, АКШ-тын чагырыкчы бөлүктөрүнүн болгаш ооң чалчаларынын политиказын угдп баштап турар лозун болур. Бүгү чурттарын улустарынын таваржып турары канчаар-даа аажок хоозуралдары-даа тоовайн, импрериалисттер дайын белеткелдерин хүн-бүрдө күштөлдөрбүшөөн турарлар.

1951—1952 чылдарда АКШ-тын бюджетте 1939 чылдыгызындан 76 каптал өскөн, а ажалчы чоннарнын ап турар шалыны дайын мурнунда дененинден 60 хуу куудулаан. Бир чыл Сурунгар «онза байдалды» чарлап тургаш, президент Труман «ден каражаларлыг болурунче» американнарны кыйгырып турган. Ынчалза-даа каражадааннар чүгө ажалчы чоннар болган, а монополистер боттары-нын байлаан көвүдөдип турган.

Мөлчүлгөнү күштөлишкенин АКШ-тын ажалчы чоннары ажал соксадышкынын шимчээшкенин калбартышканы-биле харыулап турарлар. Эрткен чылдыг чүгө баштайгы он айларынын дургузунда 4 муң ажал ажал соксадышкыныры болтулаан, ол шимчээшкенинге жети телевирин улгатырарын, өртек эвээжедирин болгаш күш-ажылдыг байдалын экижидерин негэн 2 миллион ажал кичи киришкен. Үлетпүрүнү хамааты адырларында ажал чоктарын саны көвүдөөн. Автомобиль үлетпүрүнү төвү болур чүгө чагыс Детройтда ажал чоктарын саны 120 муң кичи өскөн.

Чаа, 1952 чыл АКШ-тын ажалчы чоннарынга кандыг-даа эки чүвө бербес. Харын-даа, эндере чепсек бүүдүүдөөнүн күштөлишкенин чуртта болгаш америк улусту улам-аа ар-берге экономиканы хоозуралдарга таварыштырар. Англияда чепсекти эндере бүүдүрүп турар чорук чуртта экономиканы байдалды аажок баксартакан. «Нью-стейтсмен энд кейшн» деп неделя санында үнер журналдын бийик турары болза: «Бо чыл болза, тайбын үдө даштыкыда! И дивизияларын тургузуп турар үе болур, Англияга төөгүдө бир дугаар ындыг чыл болуп турар...» (1951—1952 чылда бюджеттен чепселенишкенин үндүргөн төлөвиле 1950—1951 чыл-биле денээрке, Англияга ийн катп улгадыр. Ажалчы чоннарнын амьдырал денелинин 25 хуу чедир улам чаазаанын, өртек улгадышкынын, даштыкы садыг болгаш сан-хөөнү каражалыг болуп турары, алдан курлавырларынын эвээжеп турары болгаш ажал чоктарын көвүдөп турары ооң уржуу болуп турар.

Сицилиянын чону совет төлөөлөргө изин-биле ужурашканнар

РИМ. Бойдуштук болушкунан-арындан ядарап-когаран итали чоңга Совет Эвилелинин ажалчы чоннарын белектерин чедирп чораз совет төлөөлөргө Сицилиянын чону улуг көлдүрүшкүн-биле ужурашканнар. Реджо-Ди-Калабриядан Катанияга баар орукта бүгү станцияларга Сицилиянын ажалчы чоннары совет төлөөлөргө изин байрынын чедирп турганнар. Катания вокзалга совет аалчыларга алдар болдурган чыскаал база эртен.

Январьнын 5-тин эртенинде Катаниянын бир театрына Совет Эвилелинин ажалчы чоннарына өөрүп четиришкенин хей кичи киржичилиг митингизи болган, анза Катаниянын муң-муң ажалчы чоннары киришкенер. «Тайбын дээш улуг демиселчи эш Сталинка байыр!»—

Чаа чылда чедип алдынар ужуруг чүүдөр талазы-биле кандыг болуп турарыл дээрке, «Ньюс кроник» солунунун баш удур көрүп бизжени ышкаш, амьдырал денелинин куудулашканын «айыылдыг байдалды тургузуп болур болгаш эзулуг аш-чутту болдуруп болур». Ам үсө аялга чазак болза, аш-чөм продуктузунун болгаш калбак хергелелди барааннарыннын өртөн улгатырар деп белеткенип турар, кадык-камгалал чарыгдалдарына төлөвилелдерин кызырар дугайында айтырыгын көрүп турар болгаш дайын белеткелдеринин темпирин оожумнатпазы-биле бүү-ле өске «хөрөгилерин» дилеп тып турар.

Франциянын, Бельгиянын, Даниянын болгаш Норвегиянын чагырыкчы бөлүктери америк агресчилерге баштадып турар өске-даа барыны-европа чурттарынын улустары ар-берге шыгалдангы мурнунда туруп турар.

Индияда сонгулалар

Индияда чер-черин хоойлу үндүр органнарыннын болгаш индий парламентиже сонгулалар чоруп турар. Ол болза, 1947 чылда чуртту ийн кезекке чарганынын соонда бир дугаар сонгулалар болур. Ынчан эрге-чагырга Индиянын национал конгресси деп партия кирген турган. Парламентини дыка хей кезээ болуп турар Индиянын национал конгресси деп партия бодууну чорудуп турганы реактылыг политиказын уржуундан улам массаларыннын бүүрелин улам-на шыкынып бар чыгар деп чүе ам безин көсүк аларган. Сонгулда кампаниязы ам дээрде аягы-ангы княжестволарда болгаш штаттарда чоруп турар. Оон-биле чегелестир сонгулалар болза, Индиянын коммунисттик партиязын баштаткан чуртту демократтыг күштөрүнүн улус массаларына саямдалынын өзүшкүнү херечилеп турарлар.

Траванкор-Кочин штаттын хоойлу үндүрер хуралыне сонгулаларга бө үгө чедир Индиянын национал конгрессини кандидаттары 30 олуттарын, катышкан чөн эвилелдин кандидаттары—18, хамаарышпас кандидаттары—7, социалист—5 болгаш өске партиялар—2 олуттарын алганнар. Ынчангыш, чөн эвилелдин төлөөлөклери бүгү олуттарын 30 хуузу чаалап алганнар. Оон-биле кады хей-хей штаттарда, оон иштине Траванкор-Кочинде коммунисттик партия херек кырында чажыт байдалда турар болгаш истеп сүрүүшкүгө таваржып турар.

Катышкан чөн эвилелдин сонгулалар кампаниязынга болгаш хостуг, чептук сонгулаларын чорударына шаптыктар кээш, индий эрге-чагыргалар бүгү-ле хемчеглерин ап чорудуп турар. Сонгулда мурнуун митингилеринге коммунистерин чүе чугаалаарын хоругдап турар, оларнын иштинден хей-хей кижилерин кандыг-даа суд чокка кара-бакын-нагылап каан. Чөн эвилелдин кандидаттарын тудуп хоругдаарындан безин чазак ойталавайн турар деп «Красроудс» солун дындадып турар.

Чазак болза, сонгулаларын «бүгү-нитти» деп адал турар. Ынчалза, жак, чагырыкчы бөлүктөр чүгө аягы-ангы кижилерин сонгуур эргелери эвес, харын чоңун иштинде улуг-улук бөлүктөрүн безин сонгуур эргелерин казып турар. «Ная сабара» деп индий солунун минин турарын эзугар алырга, Теленгана-нын 5 миллион чурткачларынын сонгулаларга киржирин эрге чагыргалар хоругдаан. Ол чурттакчылар болза, помещиктерин черин хуваажыр дээш шимчээшкениге сагышсеткилин катыштырып турган. Ол княжествода бадылаашкын даңазында миллион-миллион индий херэжженнери кирибейн турар. Чижээ, Бихар штатка 2 миллион херэжженнери, Раржастан штатка—500

муң, Уттар Працет штатка—200 муң херэжженнери сонгулда хазражктарынче чокушулатпаан-даа болуп турар.

Катышкан чөн эвилел болза, чер реформазын боттандырып чорудар дээш, ажалчы агыннын экономикат байдалын экижидери дээш, индий улуска демократтыг хосталган бээр дээш, Индияда англи капиталдарын националиастары дээш, «нацияларын британ кады ажалда-жылгазы-биле» харылааны үзери дээш, тайбын болгаш улустар араныга демократтыг кады ажалда-жылга дээш демисежип турар. Ол эгелделерин Индиянын ажалчы массалары калбаа-биле деткип турар, ол чорук болза, Индиянын чагырыкчы бөлүктөрүн дүүредип турар.

Чоокта чаа Калькуттага чүе чугаалап тургаш, компартиянын чингени секретари Адгой Гхош болза, Траванкор-Кочинде катышкан чөн эвилелдин тинелгезинден индий улус сорук кирген деп демдеглээш.

«Компартияга удур чазактын чорудуп турган кадыг-дошкун хемчеглери буступ дүшкен деп чүвени Траванкор-Кочинге болган сонгулалар көргүскөн. Партия херек кырында аажык эвес байдалда турза-даа, катышкан чөн эвилелдин шимчээшкенин баштаан».

Ливиянын хамаарышпас чоруун чарлааны

1951 чылдын декабрынын төнчүзүндө Триполия Ливиянын хамаарышпас чоруун чарлаанынын байырлалы болган. Италиянын шаандагы ол колониязынын салым-чолууну дугайында айтырыгы КНО-нун Кол Ассамблеязынга хей удаа чугаалажып турган, оон-биле кады совет төлөөлөр ливий улустун эрге-ажыктарын шынгысы барымдалавышаан, Ливияга эзулуг хамаарышпас чорукту дордара хандырыш дээш саналдап, Ливиянын девискээринден даштык шериглерин үндүрерин болгаш даштык шериг баазаларын чок кылырын негеп турган.

Кол Ассамблеянын 5-ки сессиязынга совет төлөөлөрүн чөптүг саналдарын америк-англи эвилел хүлээп албаан. Оон орунуга, Ливиянын хамаарышпас чоруун чарлаарын 1952 чылдын январьга чедир аткаарладыр деп көрүп турар резолюцияны Ассамблеяга кириген.

Ол сонгарладышкынын америк, англи болгаш француз импрериалисттер болза, Ливиянын импрериалисттер күрүнелерин шериг плацдармы болдуруп дугайында чугаалажып алырынга ажыгалааннар. Ливияга шериг баазалары тударындан ойталавайн АКШ-тын, Англиянын болгаш Франциянын чагырыкчы бөлүктери болавайн-даа турар деп чүвени даштыкы парлакта чажырбайн турар. Чижээ, Франция болза, Фессаниянын шынаалар районунда бодуну шериглерин, а ол ышкаш Собхала, Гатта болгаш гадаместе аэродромнарын хевээр артырып алырын бола турар.

Улуста АКШ-тын ужур-чүл баазанын орта хевээр артырар дугайында Ливия-биле дугуржулазынын дугайында америк чазак ам удаас чарлаар деп Ассошйетиде Пресс агентиле дамчтыкан. Оон орун кылдыр, база шеригниг чаа баазаларын тургусканы дээш америк хөрөгитениер Ливияга Трумэнин программаязынын 4-кү пунктууну эзугар техниктик дузаламчы дээр дузаламчыны көргүзөрин азап турар.

Шак мындагы байдал-биле АКШ-тын, Англиянын болгаш Франциянын импрериалистери болза, тайбынга болган хамаарышпас чорукка сонуургалды ливий улустун иделгерин-биле канчап-даа дүүшпес планнарын Ливияга хамаарыштыр үндүрүп келген. Д. БОЧАРОВ.

Германиянын коммунисттик партиязынын төп эргелелиниг үшкү пленуму

БЕРЛИН. Январьнын 6-да Дисбургка Германиянын коммунисттик партиязынын төп эргелелиниг үшкү пленуму болуп эртен. Пленумну Макс Рейман даргалаан.

АДН агентилелиниг дамчыдып турарын эзугар алырга, Шуманнын планын күштүг болдуруп бадылаар деп турары, нити керээ болгаш немелде-дугуржулгалар дугайында чугаалажышканын, бүгү-нитти шериг хүлээлгезин кириеринче белеткел болгаш Германиянын коммунисттик партиязын хоругдаар дугайында Аденауэрниг чазанын саналы — бо-ла бүгү чүүлдөр болза, америк болгаш герман импрериалисттерин дайын белеткелдерин немечеринге дүредилеринче угланган нити программаны болуп турар деп Германиянын коммунисттик партиязынын даргазы Макс Рейман пленумга кылган илеткелинге айткан.

Германиянын коммунисттик партиязын хоругдааш, оон-биле Барын Германиянын патриотку күштеринге согушкун бээр, ынчангыш Барын Германиянын Европада кол шериг баазаны кылдыр хуулдарынын программаны боттандыраар деп импрериалисттер болап турарлар. 1933 чылда Гитлер делегейиң ийн дугаар дайынны белеткелди эгелээш, база коммунистерни, а оон соонда Германиянын хосталгалга ынакшылдыг бүгү кижилерин истеп сүрерин аза эгелээш. Аденауэрниг болгаш Лерниг политиказынга улустун удурлаанышкыны күштүг болган дудум-на, өлүрүчү чорукту болгаш эргелелдин фашисттик методтарын олар улам чүткүлдүг ажыглап турарлар.

Мооң ужурунда Барын Германиянын бүгү патриоттарынга болгаш тайбынга ынакшылдыг кижилеринге улуг айыыл диргелип кээп турар. Ылангыш Германиянын коммунисттик партиязын хоругдаарынын айыылдын чедир үнелөвейн барып болбас. Демократтыг эргелер болгаш хосталгаларга удур, база Герма-

ниянын тайбын арга-биле катп катыштырар эрге болгаш тайбын келир үгө уду ол согууну немеч улус өскээр чайладыр ужуруг болгаш оон-биле дайын күзээрлерге —нация болгаш демократиянын дайыннарынга аштырышкынын таварыштырар ужуруг деп Макс Рейман чугаалаан.

Германиянын коммунисттик партиязын хоругдаар дугайында бонн чазактын иштики херектер министринин саналынын талазы-биле федералдыг конституциялыг судка харынын төлөвилелин Макс Рейман толаргай үндөйлээш. «Аденауэржи чазак конституцияны үрөп турар болгаш тергилеп чагырарынын фашисттик методтарыне шилчип турар деп Германиянын компартиязынын ол харызында медеглөп турар.

Аденауэржи чазакка удурлап турар кичи бүрүзүн конституцияга удурланган кичи кылдыр көөрү, Лерниг орддажып турары болза, Аденауэр болгаш Лер олар оларнын шериг политиказынга удур ыандыг-даа удурлаанышкынын базарын орддажып турарлар деп чүвени көргүзүп турар. Германиянын компартиязынын Төп эргелелиниг харыны болза; чарылдырыкчы чорукту болгаш дайыннын антинационал политиказынга удур шынгымы буруу шавышкыны болур болган ол болза, Аденауэрниг улуска удур чазак чок кылыры дээш национал демиселге күчүлдүг чепсек болур» деп Рейман чугаалаан.

Рейманын илеткелинин соонда, Германиянын компартиязын хоругу дугайында Лерниг саналынын талазы-биле конституциялыг федералдыг судка харынын төлөвилелин пленум бадылаан болгаш Германиянын компартиязынын даргазы Макс Рейман болгаш федералдыг парламентиин депутаты Гейнц Реннер, Вальтер Фитша оларны конституциялыг федералдыг судка бүрүн эргелиг төлөөлөкчилери кылдыр томуйлаан.

(СЭТА).

Индияда сонгулалар

БОМБЕЙ. «Фри пресс Джорнал» солунуну дамчыдып турарын эзугар алырга, Бомбей штатка сонгулалар чоруп турган үдө кара-туразында аажылаар чоруктар хей-хей черлерге болулаан болгаш оон харазындан истелге чорудар дугайында негелдени компартия лектин турар деп Индиянын компартиязынын ТК кежигүнү Данга медеглээш.

Сонгулаларга болуп турган бүгү фактыларын тусуй трибуналга чугаалажып көөрү-биле диньдир ужуруг катышкан комитетти социалист партиянын, куудуу озаланчак кезектерин Бүгү-индий федерациязынын, компартиянын, чөн социалистер бөлүүнүн болгаш тараачын-ажылчын партиянын төлөөлөкчилеринден тургузарын Данга саналдаан.

Боттарынын аразында шаанлагы чөрдээлерин чок кылгаш, чоокку үенин программанын үнденини беле чангыс-ай фронт бооп катыжарынче депшилгелиг болгаш чөн бүгү партияларын Данге кыйгырган.

БОМБЕЙ. Бомбей штаттын сонгу-районнарын кирип турары сонгулда округунга бадылаашкынын санаарын январьнын 7-де хүндүсүнүн 2 шака чедир сонгарла-латкан, чүгө дээрке, Индиянын компартиязынын ТК кежигүнү Данге сонгулда хааржактарынын хыналдазын чорударын негэн. Данге

бүгү-ле 5.448 хааржактары хынап көөрүн күзээш.

Албан дужаалдыг кичи элээн каш хааржактары хынап көөрүн Данге чөпшээрээш, ынчалза-даа, бүгү хааржактары хынап көөрү чүгө ийн хүн дургузунда болур эвеспе деп ол сагындырган. Хааржактарынын тамаларын чамдык черлерде үргелеп каапкан-даа болза, бүгү кандидаттардан бүүрети-ген кижини ат салгаш, анда чыпшыгынын саазынын үе сокпайн тургаш, хааржактарыны ажыдып шыда-вас турган деп демги-ле кичи медеглээш.

БОМБЕЙ. Январьнын 7-де түнөөлөрдөн ап көөрге, Хейдарабад штатта хоойлу үндүрер хуралче национал Индий конгресс партия-дан 28 кандидаттар, Хайдарабад-тын улус-демократтыг фронтундан—30, социалисттик партиядан—4, тараачын-ажылчын партиядан—5, куудуу озаланчак кезектерин Бүгү-индий федерациязындан—1 кандидат болуп сонгутурган. Ол ышкаш хэмээр-шышпас 5 кандидаттар сонгутурганнар.

Траванкор-Кочин штатта хоойлу үндүрер хуралче национал Индий конгресс партиядан 35 кандидаттар, компартияга баштапкан катышкан чөн фронтундан—23, социалисттик партиядан 8 кандидаттар сонгутургулаан. Оон өске партиялар хамаарышпастар-биле кады 5 олуттарын алганнар.

(СЭТА).

Чепсекти эндере бүүдүрер чоруктук уржуктары

Англи сан-хөө министри Бетлерниг медеглөли

ЛОНДОН. Стерлингинин (англи акша) алдын болгаш доллар курла-вырлары 1951 чылдын сээгү кварта-лында 934 миллион доллар ийлек-те, азы 334 миллион фунг стерлинг чедир кызырылган деп сан-хөө министри Бетлер январь 7-де чарлаан.

Бетлерниг медеглээни болза: «1951 чылдын сөөлү кварталында ол хире хей алдындан болгаш доллардан когаран чорук болза, катышкан хаан черинге болгаш стерлингилег өске-даа чурттага кезек үе дургузунда маргылдаачок болур экономикун кризистин кайы-хире улуу көргүзүп турар. Англияже барааннар кири сөөртүлгези өртек денелин бичи экижидери чигин чиг-ле боор деп чүвени демдеглээр чугула».

«Деяли уоркер» солунун редак-

циялыг чүүле бижип турары болза: «Өртек төлээр арга чок апаргаш, Англия болгаш оон колониялары, доминионнары база чалчалары буураашкынче чокушулап овар. Кол күрүнениг доминионнар болгаш колониялар-биле мөлчүкчүлерин мөлчүкчүнер-биле харылааштырып турар бүгү сан-хөө четкизи кошпап бар чыдар.

Англияда болуп турар чоруктары чепсекти эндере бүүдүрүп турар чорукта кирип турар капиталисттик чурт бүрүзүндө көрүп болур. Барынын-европа чурттары боттарынын эки камгалалдыг чоруун кезип алы-зын деп американнар ынчанг срада-дыжып турар ышкаш, а шынында олар ол чурттарын хоозурдөп турар».

(СЭТА).

ЕГИПЕТТЕ БАЙДАЛДАР

ПАРИЖ. Браздавиле радиоууну дамчыдып турарын эзугар алырга, Египеттин партизаннары 18 аялду жудукчуларын өлүргөн деп «Аль-Ахрам» солун январьнын 8-те медеглээш.

«Аль-Мысри» солун өлүрткен англи жудукчуларнын аразында ужур-чүүлдүг вице-маршалы бар деп бадыткап турар.

(СЭТА).

Египет школалардан англи башкыларын үндүргени

ПАРИЖ. Кайрден Франс Пресс агентилелиниг дамчыдып турарын эзугар алырга, Египеттин чырыдышкын министри Хуссейн-Бейнин чөпшээрели-биле Египеттин хуу школаларындан башкы англичаннары январь 7-де үндүргөн. Чазактын школаларындан англи башкылары эртен чылдыг декабрьда-ла үндүр сывырган.

(СЭТА).

Плевеннин чазанын дүжүп бергени

ПАРИЖ. Январьнын 7-де бадылаашкынын хей кезин барымдалааш, национал хурал Рене Плевенниг чазанын бүүрээринден ойталаан. Бадылаашкын соонда, Плевен бодуну чазанын дүжүп бергени доп-дараан президент Ориольга дыкнаткан, Плевенниг чазаны 5 айлар безин четпейн чыгаш дүшкен.

Плевенниг чазанын дүжүп ужуру болза, оон чорудуп турган хемчеглери улустун калбак массаларыга дыка таарышпайн турган болгаш оон уламандан парламентиниң реактылыг хей кезин ол политиканын сонгукчуларга таарымча чок болуп турарындан корткаш, ол политика-ны буруу шаап турган коммунистерин айым-биле үстүндө чазакка удур бадылаар аларганнар.

Реактылыг парламентарчилер коммунист депутаттар-биле бир демей бадылап турган чорук болза, Франциянын баштакчы партияларынын реактылыг эвилелинин иштине чөрдөдөөлөр барын айтып турар.

(СЭТА).

Барын Германияда чаа америк шпион организациязы

АДН агентилелиниг дыкнады

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниг дамчыдып турарын эзугар алырга Плевенниг чазанын дүжүп бергенин француз республиканын президентизи Венсан Ориоль хүлээп алган.

(СЭТА).

БЕРЛИН. АДН агентилелиниг дыкнады

БЕРЛИН. АДН агентилелиниг дыкнадын эзугар алырга, америк агентура шпион организацияларынын чер-черде 15 төптеринин бир дугаары Майнда Франкфурт хоорайда америк кол элчин черинин чанында «информациялар солчурун» америк албаны» деп аттыг кылдыр тургустунган. Гессениг мурнуу болгаш ортакы кезектери, а сл ышкаш Рейланд-Пфальц черинин кезек чери ол төпке хамааржар. Ол-ла ышкаш төптөр Берлинге, Ганноверге, Кассельге, Кобленциге, Штутгартка, Бременге болгаш өске-даа хоорайларга тургустунгулар.

Ол агентура-шпион организациязы болза, «АКШ-тын даштыкыга шаанда тургузуп турган организациаларындан эн улуг организация болур» деп «Нью-Йорк таймс» солунун Боннда корреспондентин Дрю Миддлтон медеглээш.

(СЭТА).

Англияда өртек улгадышкыны

ПРАГА. Телепресс агентилелиниг корреспондентинин Лондондан дамчыдып турарын эзугар алырга, Англияда хүн-бүрүнү амьдыралына хергелеп турар кокстук өртээ январь 7-ден эгелеп барык 10 хуу чедир көвүдээр. Ол чорук хамыктын мурнунда ажалчы чоннарын бюджетинге салдар халдадыр. Оон ангыда, Лондондан дашкээр ырак черлер чоруур автобустарга чорук чоруурунун өртээ апрель 10-дан эгелеп 6 хуу улгадыр.

(СЭТА).

Харысалгалыг редакторнун ораалачызы Д. О. Бегин.

КОМСОМЛ XXX ЧЫЛ ОЮ КИНОТЕАТРГА

Ивагь 13-те «БИЛДИМЕС АДРЕС»

деп кино болур

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ: Кызыл Шетянкын кулумчузу, бажык, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалыг редакторнун — 62; харысалгалыг редакторнун ораалачызынын, партия амьдыралынын, культуга болгаш тран-чүл килдистеринин — 3—88; харысалгалыг секретарьнын — 4—98; пропаганда болгаш агатаяк, көдээ ажал-агыш, үлетпүр болгаш транспорт, чага килдистеринин — 3—68; иштики информация, бухгалтериянык — 3—85.

Облүүскомунд типографиязы

Б00766.